

тата ССР, који је у својству Уставотворне скупштине усвојио Одлуку о потврди Декларације о стварању СССР и Уговор о стварању СССР. Тиме је извршено уједињење РСФСР, ЗСФСР, Украјинске и Бјелоруске ССР. И док декларација има значај документа политичко-декларативног карактера, Уговор има карактеристике привредног устава. Процес уставног конституисања завршен је доношењем првог устава СССР 1924. Совјетска држава проглашена је федерацијом равноправних република уз низ оригиналних рјешења која је разликују од држава у којима је примијењено класично федеративно начело. Облик државног уређења, тада утемељен, уз незнатне модификације које је наметнуо развој друштва, готово неизмијењен егзистира и данас. Зато аутор у својим разматрањима не иде даље од доношења поменутог Устава.

О проблему совјетског федерализма као политичког и државноправног система у нашој послеријатној историјскоправној и политичкој литератури нема значајни-

јих научних радова. Иако актуелно и за нашу савремену уставноправну и политичку теорију и праксу, ово питање је до сада обрађивано углавном фрагментарно, у склопу ширих тематских цјелина. Појава овога рада представља значајан корак ка попуњавању празнине која се о овом питању осјећала у нашој научној литератури.

Рад се углавном ослања на литературу и увелико представља синтетичку обраду проблема. Критичким односом према расположивом материјалу, ослобођен идеолошких и политичких предрасуда, аутор је успио да да оригинално научно дјело које у својим теоријским дјеловима значајно обогаћује нашу савремену правну теорију о држави и формама државног организовања.

Рад је написан језиком и стилем доброг правника и корисно ће послужити свима који се овим питањем буду бавили из професионалних или било којих других побуда.

Радослав Располовић

ИКО МИРКОВИЋ, БЛАЖО ЈОВАНОВИЋ, ЖИВОТНИ ПУТ И РЕВОЛУЦИОНАРНО ДЕЛО, БИБЛИОТЕКА „ЛЕГЕНДЕ“, НИРО „ДЕЧЈЕ НОВИНЕ“, ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ 1981

Истакнути револуционар и познати публицист Ико Мирковић, аутор бројних монографија и радова о револуционарним ликовима „Црвеног града“ — Титоград („Будо Томовић“, „Другови моје младости“ и др.), огласио се најновијим дјелом, монографијом о Блажу Јовановићу, Титовом блиском саборцу и легендарном револуционару црногорског и југословенских народа, који је за свој дугогодишњи револуционарни рад као борац, политичар и државник добио Орден народног хероја, Орден јунака социјалистичког рада, Орден југословенске заставе са лентом, Орден југословенске велике звијезде и многа друга домаћа

и страна одликовања. Револуционарни трибун Блажо Јовановић био је секретар ЦК КП Црне Горе, предсједник владе и предсједник Скупштине Црне Горе, члан извршног комитета и Предсједништва ЦК СКЈ, предсједник Уставног суда СФРЈ, генерал Југословенске народне армије.

На стотину дванаест страница текста, као блиски сарадник и добар познавалац животног пута Блажа Јовановића, аутор је дјело подијелио на 22 поглавља, према животној путу револуционара: Завичај, Школа и Партија, Универзитет, Црвени судија, Секретар СКОЈ-а, Илгалац, Вођа штрајка, Трибун маса, Сусрет с Титом, Конферен-

ција црногорских комуниста, Са скојевцима, Устанак, Битка на Јелином Дубу, Пета пролетерска, У Албанији, Политички секретар Партије, Предсједник републичке владе, Човјек у првом плану, На челу КП Црне Горе, Предсједник Уставног суда СФРЈ, Породица, Човјек народа.

Сва ова поглавља, кроз топлу ријеч аутора, као вјерног Блаженог саборца, крцата су бројним биографским подацима, о епохалним догађајима кроз које је Блажо Јовановић, са плејадом најистакнутијих револуционара, учествовао, усмјеравајући токове револуције ка историјској побједи радничке класе народа Југославије, под руководством Тита, творца нашег самоуправног социјалистичког друштва. Само једно од тих поглавља било би довољно да испуни један људски вијек револуционара, као на примјер поглавље које говори о његовом боравку у Албанији 1942. године, када је по Титовом задатку и ЦК КПЈ упућен да помогне у припремању оснивачке конференције КП Албаније. А бројни су такви задаци на часном путу истакнутог револуционара.

Аутор хронолошким редоследом прати усходни развој и успон Блажа Јовановића, од сиромашне колибе завичајних Пипера (постојбине ратничког племена), његове мукотрпне младости (пуних 12 година бака пјешака, свакодневно по 15 километара), до завршетка гимназијске матуре у Подгорици, гдје је прије пунољетства постао члан КПЈ 1924. године, како би се сједеће године запутио на београдски Правни факултет, на ком апсолвира 1931. године, уз активно учешће у напредном студентском покрету. Исте године прелази у Загреб, гдје ради као дневничар Средског суда, организујући уједно самоиницијативно три партијске ћелије, независно од партијских форума. По дипломирању постављен је за судијског приправника у Вараждину, гдје и без успостављене везе са партијским форумима формира више партијских ћелија, затим Мјесни, Срески, и Окружни комитет, чији

је политички секретар пуње три године, повезујући се најзад са ПК Хрватске. У Вараждину ће упознати, а 1934. године и оженити се Лидијом, чланом КПЈ, која ће га на цијелом животном путу слиједити као врсни саборац и истакнути револуционар. Крајем 1934. огдине премјештен је у Окружни суд у Подгорици (Титограду), коју службу напушта и прелази у адвокате, како би могао несметаније да партијски дјелује, бавећи се уједно и новинарством, као политички коментатор у више црногорских листова. Године 1934. постаје секретар ПК СКОЈ-а, а затим члан Бироа ПК КПЈ за Црну Гору, Боку, Санџак и Космет, као и члан ЦК СКОЈ-а, учествујући 1935. године као делегат у раду Четврте земаљске конференције СКОЈ-а. Као члан ПК КПЈ у илегалству, организатор је, а уједно и секретар протестног збора на Белведеру, једног од најзначајнијих догађаја у новој историји Црне Горе, у ком је погинуло 6 а рањена 33 демонстранта.

Блажо наставља свој револуционарни пут масовика, без предаха, са задатка на задатак. Формира партијске организације, организује УРСОВ-е синдикате, а преко њих и бројне штрајкове грађевинских и монополских радника, који изазивају и друге професионалне штрајкове; организује „Селачку самопомоћ“, „Селачко братство“, спортско друштво „Црна Гора“, селачке задруге, читаонице, Удружење правника итд. Предсједник је Радничко-селачке странке, њен изборни посланик 1938. године. Организује и учествује на VII и VIII партијској конференцији за Црну Гору, Боку и Санџак, којој присуствује и Тито, а Блажо подноси политички реферат, и бива изабран за организационог секретара ПК. Прије тога Блажо учествује 1939. године на Земаљском савјетовању у Шмартном код Љубљане, гдје ће се упознати, а затим трајно друговати са Титом, као његов блиски сарадник. Године 1940. је слушалац курса ЦК КПЈ у Загребу. Послије априлске капитулације учесник је Мајског

савјетовања у Загребу 1941. године, један од организатора тринаестојулског устанка у Црној Гори, аутор многих борбених прогласа, први политички комесар Главног штаба и командант Зетског одреда, организатор и руководиоца акције на Јелином дубу 18. октобра 1941, један од организатора припрема Острошке скупштине 8. фебруара 1942. године, замјеник комесара Пете пролетерске, политички секретар ПК КПЈ за Црну Гору и Боку 1943. године. Затим долазе три деценије рада на највишим политичким функцијама Црне Горе: секретар ПК КПЈ, секретар ЦК КПЦГ, члан ЗАВНО-а ЦГ и ЦАСНО-а, вијешник АВНОЈ-а, предсједник владе и предсједник Скупштине НР ЦГ, дугогодишњи предсједник ССРН ЦГ, први предсједник СУБНОР-а ЦГ, од V до IX конгреса члан ЦК КПЈ а од тада члан Извршног комитета, тј. Предсједништва ЦК СКЈ. Био је члан Предсједништва ССРНЈ, члан Савезног одбора СУБНОР-а, народни посланик Републичке и Савезне скупштине, члан Предсједништва СФРЈ, предсједник Уставног суда Југославије од формирања 1963. године до смрти 4. фебруара 1976. године. Организатор је Прве конференције европских уставних судова и Пете међународне конференције „Свјетски мир путем права“, вођа делегације на конгресу „Свјетски мир путем права“, члан је Извршног комитета Свјетске организације

правника, добитник „Свјетске међународне судијске повеље“ и низа других највећих домаћих и страних признања.

У уводном дијелу монографије, аутор истиче Титове ријечи о Блажу: „У свом револуционарном раду у предатним условима, у организовању устанка и руковођењу народноослободилачком борбом у Црној Гори, као и самопријегорном обављању најодговорнијих функција у Републици и Федерацији, друг Благо се истиче досљедношћу и пожртвовањем, што га је красило до краја његовог живота“ (ТИТО 1976).

„Блажо Јовановић је“, каже аутор у завршној ријечи, „симбол борбе једне епохе... Револуционар, народни херој и јунак социјалистичког рада, био је и остао човјек из народа, за народ, мирне једноставности, а несагледиво одлучне воље, чија је снага настала и расла из воље организоване класе и Партије“.

Књига Ика Мирковића је велики прилог историографији, јер нам приказује не само импозантну горостасну личност револуционара Благо Јовановића већ и бројне историјске догађаје у којима је он учествовао. Све је то изложено публицистички и на популаран и непосредан начин, па га читалац доживљава са великим пијететом према легендарном револуционару.

Бранко Кркељић

ДР БОКО Д. ПЕЛОВИЋ, ПРОСВЈЕТНИ И КУЛТУРНИ РАД У ЦРНОЈ ГОРИ (1918—1941), ТИТОГРАД 1982

У издању Историјског института у Титограду недавно је објављена студија др Бока Пејовића *Просвјетни и културни рад у Црној Гори (1918—1941)*. Ово дјело академика Пејовића, које се појавило убрзо после двије његове запажене студије: *Друштвено-политички погледи у Црној Гори од почетка XIX до средине XX вијека* (издање Црногорске академије наука и умјетности, Титоград

1980) и *Црна Гора у доба Петра I и Петра II Петровића Његоша* (издање Научне књиге, Београд 1981), свједочи о веома плодној научној активности аутора бројних радова из области историје и културе, међу којима су посебно запажени *Исељавање Црногораца у XIX вијеку* (1962) и *Развитак просјете и културе у Црној Гори (1952—1918)* (Титоград 1971).